

Az Alföld parasztsága

Nemzeti, társadalmi tudat: politika

Az már az eddigiekből következik, hogy nincs és mért nincs, sem nemzeti, sem társadalmi tudata. Ami van, az inkább a legyőzöttek alkalmazkodása, mint igenlő közösségi érzés. Magyarok vagyunk, jó, de ebből nem következik semmi! Adót kell fizetni — mire? Bíró elé kell állni — mi jogon? Főleg ezek a kérdések jellemzik a parasztnak az állammal szemben való állásfoglalását. Az alföldi parasztság tipikusan apolitikus embercsoport. Ennek az az oka, amint már eddigiekből is érthető, hogy magára volt maradvá, minden uralkodó réteg idegen maradt tőle. A dinasztia, a bürokrácia idegen, osztrák volt. Ha nemzetben nem is egészen, de szellemben a feudalizmus és klerikalizmus szintén idegen maradt tőle, csak uralkodott felette. Végül a polgárság is idegen, főleg zsidó, német és minden volt, csak nem magyar. Ezek megegyeztek és kormányoztak felette, legfeljebb a pretoriánusokat toborozták közüle.

Mi az oka, — kérdezhetik — ha ez igaz, hogy mégis egyes politikai pártok és vezérek elbolondítják, kimozdítják ebből a rideg és józan pesszimizmusból?

Az, hogy a paraszt, mint nempolitikus embercsoport csak akkor politikál, amikor ellenállhatatlan történelmi erők, gazdasági kényszerűségek rászorítják. Ilyenkor tudják felhasználni tőle idegen pártok és személyek az erejét a saját céljaikra. De ugyanezt bizonyítja, hogy amikor beáll a visszaesés, az elfáradás, akár a siker, akár a vereség nyomán, szóval, ha megváltozik a történelmi szituáció, akkor megint visszahúzódik. Nem marad lelki és tényleges közösségben a volt szövetségeseikkel. Más alkalommal ez persze kezdődik újra, új nevek, új cégér alatt. Természetes, hogy a közülök kiemelkedő tehetségeket az úri-polgári snobizmus áthajtotta a maga táborába. Ezek tipikus karrierindividualisták voltak, akik a polgári társadalmi szinten szinte nem is lehettek mások, hiszen a paraszti osztályöntudat szegény volt a polgári szellem előtt, kollektív tudatuk nem volt, nem is tudtak róla s így akaratlanul elárulták osztályukat, fajtájukat és önmagukat is, mert a munkájuk a történelmi semmibe hullott. Paraszti osztályöntudat és kollektív lelkiesség nélkül nem is lehet a parasztságot felszabadítani.

Az ősi parasztdemokrácia maradványai, ősi kollektív érzései ott fekszenek benne, mélyen eltemetve. Éppen ezért nem tudja tartósan meghódítani egyetlen politikai párt sem. Ha időnként forradalmak, vagy nagy mozgalmak idején, mint a hajdani jobbágy-

forradalmak alkalmával és legutóbb az 1900-as évek alföldi agrár-szocialista mozgalmaiban olyan erővel robbant ki egy nagy forradalmi egyenlőség messiánizmusban, hogy az urak csak csodálkoznak, hogy a csöndes, szelíd, béketűrő nép egyszerre, hogy „megbolondult”. Persze, mert az igazi lelkesége jött felszínre, az alapjában kollektív. ősi népszellem.

Államellensége, nemzetfelettsége, népi pacifizmusa ebből az ősi szemléletből ered. Hogy államellenes: az közhely. Ez azért van, mert az államnak mindent ad, de tőle semmit sem kap, vagy amit kap, abban nincs köszönet. Nemzetközisége ugyan nincs a szó tiszta értelmében, de több ennél, mert nemzetfeletti. Nem gyűlöli a többi nemzetet, legfeljebb csak lenéz egyeseket. Pacifizmusa is ebből a népi józanságból eredő és úgy a szocialista, mint a szektáriánus pacifizmusnak majdnem mindnyájan hívei. Ezért nem tudja meg az irredenta propaganda sem meghódítani.

Antiszemitizmusa éppenúgy, nem az a konkurens üzleti ízű gyűlölet, mint a németeké, hanem olyasfajta lenézés. Világos példa erre, hogy lehet ugyan nagyúr, tízezer-holdas birtokos és báró egyik-másik zsidó, de a munkásai, cselédei, akik írni-olvasni sem tudnak, keshedtek, rongyosak, fertály végén már kenyerük sincs — egymásközt mégis „bűdös zsidó”-nak titulálják. Ez nem úri-nemzeti gőg, mint némelyek hiszik, hanem munkásgőg, amely sajátosan a nehéz munkából élő és csak ezt becsülő emberek sajátosága. Nem a zsidót nézi le, hanem inkább a nemdolgozót, a kereskedőt s mert a zsidót legtöbbször ilyennek ismeri, hát reá, mint fajra is vonatkoztatja ezt. El sem tudják hinni, hogy zsidó másforma is van, mint boltos, kupec és intellektuel.

De ez nem politikai antiszemitizmus, aminek bizonyítéka az, hogy az Alföldön igazi antiszemita politikai mozgalom sohasem tudott gyökeret verni. Hogyha majd a zsidók is általánosságban komoly, produktív munkások lesznek, akkor még ez az antiszemitizmus is megszűnik. Egyébként a viszony ma is nagyon jó a parasztok és a szegényebb zsidók között, mert a zsidók nagy alkalmazkodási képességgel akceptálják ezt a sajátos paraszti gőgöt. Éppenúgy, mint ahogy a cigány és a magyar között nincs háborúság, mert a magyar lenézi a cigányt és a cigány ebbe belenyugszik. A zsidó ugyan nem nyugszik bele, de úgy tesz, mintha belenyugodna s közben gazdaságilag szépen fölébe kerekedik.

Jövője

Ha ezt, hogy *jövő*, pozitív, haladó értelemben vesszük, úgy az alföldi parasztságnak, mint ilyennek, jövője nincs. Gazdasága ma már a mai formában versenyképtelen, sem a mechanizált távolnyugattal és a tengerentúllal, sem a kollektivizált távolkelettel nem bírja a versenyt. Viszont a közkeleti és déli termelőhelyek éppen igénytelenebb népükkel, rendezettebb birtokviszonyaikkal, ritkább lakosságukkal ellensúlyozzák a mi kulturális és gazdasági fölényün-

ket, tehát velük szemben is teljesen versenyképtelenek vagyunk.

Faji arca is elmosóban van. A módosabbak behódolnak a polgári életstilusnak, a „fenn az ernyő, nincsen kas” életmódnak, a szegényebbek meg lesüllyednek a nyomorúságba és egyfelől elvesztik testi szépségükkel és erejükkel a faji ideáltípusukat, az eugenetikai érzéküket, másfelől meg zsbivásári öltözködéssel a magyar paraszti formájukat is. Ami végül az ízlésátalakulás révén a testi és szellemi alkatváltozáson keresztül bizonyos elkorcsulást idéz elő, vagyis nem igazi munkássá változik át a paraszt, mint az ipari fejlődés korszakaiban nyugaton, és részben nálunk is, hanem koldussá és szolgává, testi és lelki nyomorékká.

A paraszti osztályöntudatot nem az ipari munkás osztályöntudata, egyéni önbecsülése váltja fel, hanem nyomorult kispolgári és szolga-snobizmus, amelyben elvész az osztály, de elvész a faj is. Viszont a módosabbak útja, akik joggal rettegnek a szegények előttük folyó szörnyűséges életétől, ugyanaz, mint a dunántúli kisgazdáké: az egyke. Az egyke minden erkölcsi, nemzeti és szociális gátlás nélkül.

Ez a valóság. Akik érdeklődnek fajtájuk és osztályuk sorsa iránt, nézzenek utána, hol túloz a faji és osztály-elfogultság és amiben nem túloz, arra keressék a megoldást. Keressék és ha komolyan keresik: megtalálják! („Uj Magyar Könyvtár”, Budapest, 1936.)

G o m b o s B é l a :

H e t i é t l a p

Több, mint egy hete fogságban vagyok. Katona-koromban egyszer volt szoba-fogságom. Ez valami hasonló. A szanatóriumi szoba barátságos és csendes, az ablak előtt dúslombú fa. Meg van minden kényelem, de ha a betegnek nem vágják fel a hasát és nincsen láza, akkor csak azt érzi, hogy fogoly. A betegségnek és a gyógyításnak a foglya. Kellemes fogság ez, mert az ajtó mégis nyitva van, ki lehet rajta menni, igazában ki szabad menni; csak mégsem lehet. Egy hete már, hogy letettem a fésűt és a borotvát, s bejöttem a szanatóriumba. Most kinyújtott lábbal fekszem és ezt a lábat fürösztik, kenik, kvarcolják, igazgatják, ami mind egy kicsit szórakozás is.

Tudományos szóval nem tudom megmondani, hogy mi bajom van, csak annyit tudok, hogy valami seb van a lábamon és most már szépen múlik. Ehhez a sebhez mindenféle orvosi kombinációk